

August 10, 2011

A DEEP APPROACH® TO TURKISH
SUGGESTION CARD FOR SELF-DIRECTED LEARNING

CARD NUMBER 11

THEME: CITIES IN TURKEY
TÜRKİYE'DEKİ ŞEHİRLER

LEVEL: Intermediate

Focus on Language developed by Yasin Tunç

FOCUS ON LANGUAGE and MULTIMEDIA
LANGUAGE ASSISTANT (MMLA)

1. Background information

Summary of the video "Şanlıurfa"

Culture tips

2. Language Assistance

Key words for the video passage transcribed

Guided questions

Grammar

Vocabulary

3. Transcription and Glossary

Transcription of the video

Glossary

1. Background information

Summary of the video "Şanlıurfa"

The video is about Şanlıurfa, a city in southeast Anatolia, which is known to be the city of prophets. The population of Urfa is varied, with an urban population composed mainly of Kurdish while the outer population is a mix of Turkish and Arabian and, to a lesser degree, Zaza, Yezid, Armenian and Jewish. The video of Şanlıurfa mostly focuses on the history and archeological importance of the city, with many historical figures, including prophets, and historical sites representing different phases of history. The city is said to have one of the most diverse community in Turkey in terms of their religious beliefs, races, cultures, and languages.

Culture tips

Section I:

Hazret(i) (Hz.): The term *Hazret(i)* is a holy title for important religious figures or for a sacred or holy

book. Ex. **Hazreti** Muhammed (for prophet Muhammed); **Hazreti** Adem and Havva (for the prophets Adam and Eve). *Hz.* is the short form of *Hazret(i)*.

Nuh Tufanı: Somehow similar to the Biblical Noah's flood. In the text, Şanlıurfa is acknowledged to be one the first cities to have been built after Noah's flood.

Balıkligöl: A lake area (two lakes: Aynzeliha ve Halil-ür Rahman) in the southwest part of the city center (Şanlıurfa). *Rumor has it that the prophet Abraham (Hz. ibrahim) was thrown into the fire when he opposed the ruling of the cruel Pharaoh. The fire is said to have turned into a lake and the woods into the fish. Thus, the lake and the fish in the lake are regarded as sacred.*

Section II:

Harran: One of the historical towns in Şanlıurfa. It is said to be one of the oldest settlements in the world.

Section III:

Şuayb Antik Şehri: One of the ancient sites in Şanlıurfa, where there is a cave in which prophet Şuayb is said to have lived.

2. Language Assistance for the Video

Keywords

Section I: Kadim (*sf*), rivayet (*a*), ekmek (*f*), yerleşik (*sf*), arkeolojik kazı (*a*).

Section II: Gecekondu (*a*), mozaik (*a*), mağara (*a*), oymak (*f*), sığmak (*f*), rastlamak (*f*).

Section III: ibadetgâh (a), mucizevî (sf), asa (a), kült (a), tapınmak (f), güzergâh (a), çok tanrılı inanç(lar) (sf tam.), birikim (a), beşik (a).

Guided questions

Section I:

1. Şanlıurfa'nın videoda belirtilen iki tarihi özelliği nedir?
What are two historical characteristics mentioned in the video?
2. Tarihsel kazılar kente dair hangi özelliği ya da özellikleri kanıtlamaktadır?
What do the historical excavations say about characteristics of the city?
3. Şanlıurfa'nın Türkiye'nin arkeolojik değeri/mirası bakımından önemi nedir?
What is the significance of Şanlıurfa with regard to Turkey's archeological heritage?
4. Hangi bölgeler kentsel sit alanı olarak ilan edilmiştir?
Which areas in the city have been certified to be protected areas?

Section II:

1. Edessa kentinde ne tür tarihi eser bulunmaktadır?
What types of historical artifacts are there in Edessa city/region?
2. Edessa mozaiklerinin en önemli özelliği nedir?
What is the most significant characteristic of Edessa mosaics?

Grammar

Participles (subject participle) -(y)An : These are adjectival clauses that modify a noun or noun phrases. In Turkish there are generally three participle suffixes used to modify a noun: -(y) An, -DİK, or -(y) AcAK, whose English equivalents are generally 'who', 'which', 'that', 'whose', 'where', 'when', etc. These suffixes generally make up non-finite relative clauses. In Turkish all relative clauses (except for *ki*, which is a finite relative clause participle) precede the noun or the noun phrase they modify. See the following examples:

1. Şanlıurfa Kuruluş tarih-i kesin olarak tespit edil-e-me-(y)-en eski bir şehirdir [Şanlıurfa is an old city, *whose* foundation date is not known precisely].
2. Nûh Tufanı'n-dan sonra kur-ul-an ilk şehir... [the first city *which* was built after Noah's flood...].

3. Şanlıurfa'nın "Mozaikler Şehri" olarak anılmasının sebebi nedir?
Why is Şanlıurfa called "The City of Mosaics"?
4. Konuşmacıya göre, Harran neden Dünya Kültürel Mirası'na dahil edilmelidir?
Why does the speaker think that Harran should be included as one of the World Heritage Sites?

Section III:

1. Rivayetlere göre Hz. Musa ile Hz. Şuayb arasında nasıl bir bağlantı vardı?
What kind of connection is said to have been between Prophet Moses and Prophet Şuayb?
2. Bu kısımda Şanlıurfa'nın en çok hangi özelliğine ya da özelliklerine değinilmektedir?
What kinds of characteristics of Şanlıurfa are mentioned in this section?

3. İl geneli-n-de yap-ıl-an arkeolojik araştırmalar... [Archeological research that is done all over city...]
4. Balıklıgöl'ün yanı başında yapılan kazılar... [The excavations that are carried out by Balıklıgöl...].
5. Türkiye'de en çok arkeolojik kazı yapılan il... [The city where the most archeological excavations are carried out in Turkey...].
6. Tarihsel birikimi ile birçok medeniyete beşiklik *ed-en* bu şehir din, dil, ırk, kültür ve medeniyetlerin buluş-tuğu, kaynaş-tığı bir hoşgörü şehri [This city, *which* has been the cradle of many civilizations, is the city of clemency *where* religions, languages, and cultures merge].
7. Harran birçok turistin görmesi gereken bir yerdir [*Harran is a place that many tourists should go to see*].

The modified noun (i.e., the head noun) in the above examples has different functions in relative clauses: The first example, it (şehir) has a possessive [whose] relationship; in the second one, it (şehir) is the subject of the passive verb [kur-ul]; in the fifth example, it (şehir) is the indirect object of the verb [yap-il]. In the seventh example, it (Harran) is the object of the adjective clause.

Source: Göksel, A. & Kerlake C. (2005). *Turkish: A comprehensive grammar*. New York: Routledge.

Vocabulary (source: Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük: <http://tdkterim.gov.tr/bts/>)

Section I:

Kadim (sf): Başlangıcı olmayan, eski, ezeli [*ancient, archaic*]. *İki hanım arkadaş rastlaşıyorlar; birbirinden saklısı gizlisi olmayan, iki kadim arkadaş*

rivayet (i): 1. Söylenti: *O, yanıma oturarak kara haberlerden, kötü rivayetlerden bahsetti* - F. R. Atay. 2. Bir olay, bir haber veya sözü nakletme [*account, narrative, rumor*]: *Bir rivayete göre, kaplanın dayısı olan kedinin keyiflenip miyavlaması işte bu zamandan kalmadı.*

ekme(k): (f): 1. Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek. 2. Toprağı ekip biçmek için kullanmak: *Ancak senede otuz dönüm ekebiliyor.* -M. Ş. Esenal. 3. (-e) Serpmek [*to plant, cultivate*]: *Yemeğe biber ekme.*

yerleşik (sf) sf. 1. Belli bir yere yerleşmiş: *Onlar yerleşik toplumlar, herkesin yeri belli, öyle virt zirt oradan oraya geçilemez.* -A. İlhan. 2. Bir yerin yerlisi olmuş, mütemekkin [*settled, based, established, sedentary*].

kazı (i): 1. Bir yeri kazma işi, hafriyat. 2. Yer altındaki tarihsel değeri olan şeyleri, yapıları ortaya çıkarmak amacıyla arkeologlarca toprağın belli kurallara ve yöntemlere göre kazılması, araştırılması [*excavation, digging*].

Section II:

Gecekondu (i): 1. İmar ve yapı kanunlarına aykırı olarak başkalarına veya kamuya ait arazi veya arsalar üzerinde toprak sahibinin bilgisi ve rızası olmaksızın acele yapılmış konut, kondu [*shanty, slum*]: *Gazhane sırtlarındaki gecekonduarda oturuyorlar.* -T. Buğra. 2. *mec.* Acele ile yapılmış, derme çatma yapı.

mozaik (i): 1. Türlü renklerde, küçük küp biçiminde mermer, taş veya pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve bezeme işi [*inlaid, mozaic*].

mağara (i): 1. Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in [*cave, grotto*]: *Şu karşıki dağda derin bir mağara vardır.*

oyma(k) (f): 1. Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak [*to carve, engrave*]:

Bir ağaç kütüğünü keser, oyar, nakışlayıp bezerdi. -S. Ayverdi.

sığma(k) (f): 1. Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek [to fit into, burrow, cover]: *Bir tavla zarı kadar küçücük eve / Bir kadın iki çocuk nasıl sığar?* -B. R. Eyuboğlu

rastlama(k) (f): 1. Bir kimse ile karşı karşıya gelmek, karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek [to come across, run across, run into] : *Hava kararmaya başladığında, mezarlıkta sadece bir kişiye rastladı. -İ. O. Anar. 2. Herhangi bir şeyle karşı karşıya gelmek: Birbirini bütün tedailerıyla karşılayan iki kelimeye ne aynı dilde rastlarsınız ne iki ayrı dilde.*

Section III:

ibadetgâh (i): *esk.* Tapınak [temple, sanctuary].

mucizevî (sf): Olağanüstü niteliklere sahip [miraculous]: *Ruhumun yaralarına mucizevi bir merhem gibi derman olsun uyku. -A. Kulin.*

asa (i): 1. Bazı ülkelerde, hükümdarların, mareşallerin, din adamlarının güç sembolü olarak törenlerde taşıdıkları bir tür ağaç veya metalden değnek. 2. *esk.* İhtiyarların baston yerine kullandıkları uzun sopa [scepter, wand].

kült (i): 1. *din b.* Din (I). 2. *din b.* Yerel özellikler taşıyan dinî törenler [cult, religion].

tapınma(k) (f): tapmak, tapınmak, hizmet etmek [worship, idolize]: *Beyaz esvaplı bakireler, altın saçlı delikanlılar, kollarını çaprazlamış, diz üstü ona tapınmaktadır. -F. R. Atay.*

güzergâh (i): Yolüstü uğranılacak, geçilecek yer [route, itinerary]: *Dönüş yolumuz, Ayazağa, Kâğıthane güzergâhı idi. -S. Ayverdi.*

inanç (i): 1. Bir düşünceye gönülden bağlı bulunma [belief, faith]: *Bilhassa kadınlar arasında hurafeye inanç fazla buralarda. -F. Otyam. 2. Birine duyulan güven, inanma duygusu. 3. İnanılan şey, görüş, öğretisi: Kendi getirdikleri inançtan başka her şeye kapalıdır zevkleri. -N. Ataç. 4. *din b.* Tanrı'ya, bir dine inanma, akide, iman, itikat*

birikim (i): 1. Birikme, bir yerde toplanıp yığılma [accumulation, reservoir, repertoire]: *Kim bilir kaç olayın birikimiyle zifir gibi kararmıştı, içi. -T. Buğra. 2. Gözlemler, deneyler sonucu elde edilmiş şeylerin bütünü, deneyim: Mimari birikim bazen bir kente köklü bir damga, bir özellik bırakıyor. -H. Taner.*

beşik (i): 1. Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir çeşit küçük karyola [cradle, cot]: *Ayaklarının ucuna basarak beşiğin yanına geldi -H. E. Adivar. 2. Bir şeyin doğup geliştiği yer.*

3. Glossary and Transcription

Glossary

A: Âdem ve Havva: Adam and Eve

A: arkeolojik kazı: Archeological excavations

A: Asa: Scepter, wand

B: Balıklıgöl: It is a lake area (two lakes: Aynzeliha ve Halil-Ür Rahman) in the southwest part of downtown Şanlıurfa.

G: Gecekondu: Shanty, slum.

G: güzergah: Route, itinerary

H: Harran: One of the historical towns in Şanlıurfa.

H: Hazret(i) (Hz.): The term *Hazret(i)* is a holy title for important religious figures or for a sacred or holy book.

İ: ibadetgâh: Temple, sanctuary

K: kült: Cult, religion.

N: Nuh Tufanı: Noah's flood.

R: rivayet: Account, narrative, rumor

Ş: Şuayb Antik Şehri: One of the ancient sites in Şanlıurfa, where there is a cave in which prophet Şuayb is said to have lived.

Transcriptions of the video "Şanlıurfa"

Section I:

Şanlıurfa kadim bir şehirdir, yani kuruluş tarihi kesin olarak tespit edilemeyen en eski şehirlerden biridir. Rivayetlere göre Hz. Adem, eşi Hz. Havva ile birlikte hayatının bir evresinde gelip bu bölgede yerleşmiş ve ilk buğdayı Harran Ovası'nda ekerek çiftçilik tarihini buradan başlatmıştır. Ünlü tarihçi Ebu'l-Farac 'a göre Şanlıurfa, Nûh Tufanı'ndan sonra kurulan ilk şehirlerden biridir. Geçmiştin günümüze il genelinde yapılan arkeolojik araştırmalar, günümüzden 11.500 yıl öncesinde bu bölgede yerleşik bir hayatın olduğunu bilimsel olarak kanıtlamaktadır. Balıklıgöl'ün yanı başında yapılan kazılarda ortaya çıkan ve Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen " 11.500 yıllık Dünyanın En Eski Heykeli; şehir merkezine 17 km mesafedeki Göbeklitepe'de ortaya çıkan 11.500 yıllık Dünyanın En Eski Tapınağı, ayrıca keşfedilmeyi bekleyen birçok yer aynı tarihe ait en önemli kanıtlardır.

Tespit edilen Taşınmaz kültür varlıkları kapsamındaki eser sayısı ile Türkiye'nin ilk üç-dört şehri arasında gösterilen Şanlıurfa, il genelinde yapılan 35 arkeolojik kazı sayısı ile "Türkiye'de en çok arkeolojik kazı yapılan il" olma özelliğini hala korumaktadır. Bu bağlamda şehir merkezi ve iki ilçe merkezi kentsel sit alanı olarak ilan edilmiştir. Bu özelliklerinden dolayı Şanlıurfa, "Müze Şehir" olarak anılır.

Section II:

Şanlıurfa merkezdeki Halil'ür-Rahman Gölü'nün yanı başında gecekondular altında kalan Edessa Kenti, arkeolojik araştırmaları beklemektedir. Edessa Kenti'nin tamamında erken Roma dönemine ait mağara mezarlar, bu mağaralarda kayaya oyulmuş Süryanice ve Grekçe yazılar, rölyef ve mozaikler bulunmaktadır.

Şanlıurfa il genelinde, bir müzeye sığmayacak kadar, keşfedilmeyi bekleyen birçok mozaik vardır. Bu antik kent sınırları içerisindeki Halepli Bahçe'de 2007 yılında yapılan kazılarda savaşçı Amazon kraliçelerinin mozağe resmedilmiş dünyadaki ilk örneklerine rastlanılmıştır. Fırat'ın renkli taşlarından yapılan Edessa mozaiklerinin en önemli özelliği 3 milimetre kare ebadında taşlardan oluşmasıdır. Bu yüzdendir ki Şanlıurfa, "Mozaikler Şehri" olarak tanımlanabilir.

Şanlıurfa'da tarihi Harran şehri önemli bir çekim merkezidir. Harran, şehri çevreleyen surlarıyla, 6 adet şehir kapısıyla, hala dimdik ayakta duran iç kalesiyle, Türkiye'de İslam mimarisinde yapılmış en eski cami olan Harran Ulu Camisi ve gözetleme kulesiyle, dünyada başka örneği olmayan konik Harran evleri ile Dünya Kültürel Mirası'na girmesi gereken tarihi bir kenttir.

Section III:

Harran-Eyyub Nebi Turizm yolu güzergâhı üzerindeki Şuayb Antik Şehri, ismini Şuayb peygamberden alır. Kaya mezarları, kesme taşlardan inşa edilmiş mimari yapıları ve halk arasında Şuayb Peygamber'in ibadetgâhı olarak bilinen mağara ilgi odağı haline gelmiştir. Hz. Musa'nın Şuayb Antik Şehri'nde, Hz. Şuayb ile görüştüğü, Hz. Şuayb'in yanında uzun bir süre çobanlık ettiği, mucizevî asasını burada Şuayb Peygamberden aldığı, yanı başındaki Soğmatar Antik Şehri'nde Şuayb Peygamber'in kızları ile karşılaştığı kuyu olduğu ve bu yüzden "Bir-i Musa" yani Musa Kuyusu diye adlandırıldığı rivayet edilir. Harran-Eyyub Nebi Turizm yolu güzergâhı üzerindeki Soğmatar Antik Şehri bir kültür merkezidir. Yıldız, Ay, Güneş ve gezegenlere tapınmanın yaşandığı önemli bir mekândır. Aynı güzergahtaki Han'el-Barur Kervansarayı, Şuayb Antik Şehri ve Eyyub Peygamber'i

bağrında saklayan Eyyub Nebi beldesi en önemli turistik yerlerdir.

Şanlıurfa, çok tanrılı inançların yanı sıra birçok peygamberi bağrından çıkarmış, birçok peygamberin uğrak yeri olmuş ve bu yüce insanlara ev sahipliği yapmış bir şehirdir. Hz. İbrâhim 'in doğduğu ve ateşe atıldığı, Hz. Lût, Hz. İshâk , Hz. Ya'kûb , Hz. Yusuf , Hz. Eyyub , Hz. Elyesa' , Hz. Şu'ayb , Hz. Mûsâ 'nın bu bölgede yaşaması, Hz. İsâ'nın bu şehri kutsaması ve peygamberlerin makamları, bu târihî şehrin “Peygamberler Şehri ” veya “

Peygamberler Diyarı ” adıyla anılmasını sağlamıştır.

Tarihsel birikimi ile birçok medeniyete beşiklik eden bu şehir din, dil, ırk, kültür ve medeniyetlerin buluştuğu, kaynaştığı bir hoşgörü şehri; dantel dantel işlenen Urfa taşı ile yapılmış han, hamam, konak ve evleriyle geleneksel el sanatları; mutfak zenginliği ve damak lezzeti, dünyaya nam salmış musiki ustaları, yaşanan ve yaşatılan otantik ve mistik yapısıyla kültür ve folklor şehri.

Yolunuz mutlaka bu şehre düşmeli!

REFERENCE AND COPYRIGHT INFORMATION FOR THIS FOCUS ON LANGUAGE

This Focus on Language has a copyright. It may be reproduced and distributed for educational purposes only if the following citation is included in the document:

This Focus on Language was originally published on the Deep Approach website (<http://deepapproach.wceruw.org/index.html>) as:

Tunç, Y. and Tochon, F. V. (2011). *Cities in Turkey / Türkiyedeki Şeyler*. Module 11, Focus on Language, Intermediate level. Madison, WI: Wisconsin Center for Education Research (WCER). <http://deepapproach.wceruw.org/index.html> (access date). The Focus on Language is reprinted here with permission of the authors and the publisher, The Wisconsin Center for Education Research at the University of Wisconsin-Madison.

To view related modules, movies, power points, theoretical articles, Q&As, and webcasts, or to comment publically on this module in a forum of discussion, please go to <http://deepapproach.wceruw.org/index.html> and select the appropriate thumbnail.